Riigikogu esimehe Eiki Nestori kõne Maapäeva 100. aastapäeval

MAAPÄEV

Austatud Vabariigi President, Riigikogu ja Vabariigi Valitsuse liikmed, noored Maapäeva saadikud, külalised ja kõik head inimesed Eesti Vabariigis – palju õnne meile kõigile tänase päeva puhul!

Sest täna, täpselt sada aastat tagasi, langetasid Toompea lossi Valgesse saali kogunenud Maapäeva, dokumentides ka Maanõukoguks nimetatu, liikmetest rahvaesindajad otsuse KÕRGEMAST WÕIMUST. Ja lubage see ajalooline dokument siinkohal ette lugeda:

1) Eesti Maanõukogu tunnistab ennast Eestimaa ainsaks kõrgema wõimu kandjaks, kelle määruste ja korralduste järele Eestimaal tuleb käia, kuni Maanõukogu poolt demokraatilise walimiseseaduse põhjal wiibimata kokku kutsutaw Eesti Asutaw Kogu kokku astub, et Eestimaa riiklist korda kindlaks määrates maal lõpulikku seadusandlist ja walitsuslist wõimu luua.
2) Igasugused määrused, käsud ja dekreedid, tulgu nemad kelle poolt tahes, on Eestimaal kuni Eesti Asutawa Kogu kokkuastumiseni makswad ainuüksi siis, kui Eesti Maanõukogu nemad wälja on kuulutanud, kuna wastasel korral neid mitte ei tule täita.
3) Seks ajaks, kui Eesti Maanõukogu mitte koos ei ole, antakse Maanõukogu juhatusele ja Wanematekogule ühes Maawalitsustega, kui Eestimaa kõrgema wõimu esitajale, õigus rutulikke määrusi ja käskusid Eestimaa elu korraldamiseks wälja kuulutada ja maksma panna, kuni Maanõukogu kokku astudes nende määruste kohta oma otsuse annab.

See etteloetu pärineb Riigi Teatajast, mis välja antud aastal 1918.

Targad inimesed on Maapäeva kunagise otsuse ja tänase kohta öelnud, et tegemist on meie rahvusliku enesemääramise sajanda aastapäevaga.

See otsus oli suur samm omariikluse suunas. See otsus oli rahva lootuste ja unistuste loomulik tulemus. Saada vabaks ja iseseisvaks, peremeheks omal maal.

Täna, sada aastat hiljem oleme palju targemad. Ja sarnasus meie just möödunud ajalooga on hämmastav.

Viis lihtsat ja ilmselget järeldust saja aasta taguse Eesti ja kaasajaga.

Kõigepealt. Kõik toorele jõule ja inimeste vaba tahte allasurumisele toetuvad impeeriumid ühel päeval lagunevad. Lagunevad sellel lihtsal põhjusel, et need kooslused on tegelikult vanglad ja mitte õnnelikud kodud. Huvitav, et ka riigid peavad saama loodud moel, mis oleks loomulik.

Teiseks. Iga diktatuuri suurim vaenlane on inimeste vaba valik ehk demokraatia. Ja ei ole vahet, kas on tegu tsaaririigi või kommunistliku diktatuuriga – läks asi veidigi vabamaks ning inimeste vaba valik viis vabadusele. Nii ühel kui teisel juhul.

Impeeriumid lagunevad siis, kui nendes toimuva sisemine võimuvõitluse tulemusena nad piltlikult öeldes kärisevad. Võimul olek ise on impeeriumis sellel hetkel tähtsam, kui selle suurus.

Tuleb tunnistada, et lagunemine ise ei tähenda seda, et impeeriumid sellega kuidagi lepiks. Kaugel sellest. Hiljem kosununa püüab impeerium kadunud poegi taltsutada, iseseisvust kas lämmatada, või mõjusfääre jagada.

Ja viiendaks. Eestil on alati vaja sõpru, kes sama moodi mõtlevad. Ja siinkohal ei osuta ma mitte meie riigi ruutmeetrite kasinusele või rahva arvu väiksusele. Ma olen kindel, et sellel maakeral pole mitte ühtegi nii suurt ja võimast riiki, kellel sõpru poleks vaja. Parema tahtmise juures te ei leia sellist. Meie sõbrad on need, kes meist ja meie elukorraldusest lugu peavad. Samu väärtusi jagavad.

Täna aga tunnistagem, et meil siinsel maalapil on oma ajalugu ja see algab hetkest, kui inimene meie maale sammu astus. Aga Eesti Vabariigil on ka elulugu ja see elulugu algas hetkest, kui Maapäev langetas otsuse Kõrgemast Võimust.

Maapäeva koht selles eluloos on ilma igasuguse kahtluseta ülioluline. Enamlaste poolt põranda alla surutuna hoiti kinni ja peeti pühaks 28. novembri 1917 aasta otsust. Maapäeva vanematekogu lõi 19. veebruaril 1918. aastal Päästekomitee selge sihiga jõuda kiiresti Eesti iseseisva vaba riigi väljakuulutamiseni. Maapäev suutis korraldada meie kaitset ja viia võiduni Vabadussõjas, võtta kasutusele kooliõpetuses ja asjaajamises eesti keele, juhtida igapäevast asjaajamist kohtadel. Maapäev oli tegelik võim kuni 24. aprillini 1919, mil anti volitused üle vast valitud Asutavale Kogule.

Head noored, meie tänase Maapäeva liikmed. Andke mulle andeks see tehtud reis sajandi taha. Ma tean, et te olete koolis seda õppinud. Aga ma tean ka seda, et väga suur osa Eesti inimestest pole seda saanud teha. Seetõttu tundsin lihtsalt kohustust möödunut meenutada. Sest kui ma teie vanusena oleks siin samas kohas seda sama kõnet pidanud, oleks mind juba ära viidud. Ja väga kauaks. Ja väga kaugele.

Tänast tähtpäeva aga tähistame väga tegusalt Noorte Maapäeva piduliku koosolekuga. Suur tänu Noorte Maapäeva idee autoritele ja praktilistele läbiviijatele. Ilus algus Eesti Vabariigi sajanda sünnipäeva loos. Aga veelgi suurem tänu kõigile neile noortele, kellel on olnud tahtmist Maapäeva üritustel kaasa lüüa. Teie loominguline lust annab tunnistust sellest, et Eesti Vabariigi tulevik saab olema hoitud ja kasvatatud. Sest kui me ise siin ja samas oma elu ei arenda, on suur oht, et tuleb ja teeb seda keegi teine. Ja siis me pole enam vabad.

Riigikogu esimehena tänan teid Eestimaa Noorte Manifesti koostamise eest. See on tõsine, töine, tulevikku vaatav, südamega koostatud dokument. Hiljemalt aasta pärast näete, kuidas manifestis toodu vaatab teile vastu erinevate erakondade valimislubadustest. Õigemini, arvan et kuulete seda juba täna.

Head noored. Teie poolt koostatud manifest annab tunnistust sellest, et väga suure tõenäosusega istuvad siin saalis hetkel koos nii tänased kui tulevased riigikogu liikmed. Seetõttu ei saa ma lahti kiusatusest esitada teile mõned palved tulevikuks. Võite võtta neid, kui teie tulevase, suhteliselt kõrges eas, valija soovitusi.

Mu esimene soovitus on, et ärge mitte kunagi unustage tema kõrgeausust, demokraatiat. Miks? Pragmaatiliselt ja paratamatult lausa, räägite te tulevikus poliitikutena valdavalt nendel teemadel, mis valijatele hetkel kõige tähtsam. Demokraatiaga on see kurb lugu, et mis iganes küsitlusi me ka ei vaataks, siis näeme, et muutub see teema oluliseks alles siis, kui demokraatiat enam ei ole. Põhjus on ju väga lihtne. Vabas riigis elavale inimesele on demokraatia niivõrd loomulik suurus, et ta ei pane teda lihtsalt tähele. Näiteks, enamuses olemine ei tähenda mitte ainult õigust ja ka kohustust teostada võimu, vaid ka kuulata ja arvestada nendega, kes on vähemuses.

Teiseks. Täiesti veendunult ütlen, et Eesti parim seadus on meie põhiseadus. Kaitske ja arendage edasi neid põhialuseid, mis seal kirjas on. Meie põhiseaduse mõte on, et kõige tähtsamaid otsuseid langetatakse koos. Need ei saa sündida ühes, kõige targemaks kuulutatud, peas. Seda pead ei ole olemas, isegi siis, kui me ta demokraatlikult valime. Igatahes ei ole ma viimase 25 aasta jooksul siin Toompeal sellist pead kohanud. Ka teine põhimõte, et iga seaduse alusel määratud ja mitte eriti kõrges suuruses toetust omav ilmavaade peab olema riigikogus esindatud, on väga mõistlik. Eri arusaamade debatt esinduskogu saalis on loomulik ja vajalik. Ka tänavatel saab ühes vabas riigis teha poliitikat, aga mitte vastu võtta otsuseid.

Ja nüüd teemast, kus teie täiesti kindlasti olete pädevamad, kui tänane Riigikogu kogu oma ilus. See kuulus ja palju räägitud e-Eesti on omaette fenomen. Siin meil omas kodus me naudime digitaalset riiki. Räägime ausalt, kui miski on läinud untsu. Aga valdavalt oleme e-Eestiga lihtsalt harjunud ja see on loomulik osa meie elust. Muu maailm meid vaadates ja hinnates jaguneb kahte lehte. Vaimustusest kuni täieliku arusaamise puudumiseni. Valdavalt küll, kui aus olla, plaksutatakse. Selle sissejuhatusega tahan öelda, et ilmselt kõige paremini tunnetate seda uut olukorda just teie. Vaadake, õigustest ja vabadustest tehtud kokkulepped ei käsitle ju muud, kui suhteid inimeste vahel. Täna on need suhted, nii omavahelised kui suhted riigiga või siis äriühinguga või meediakanaliga, kolinud internetti. Meeldib see meile või mitte, aga nii see on. Ning ka digimaailmas peaksid meie õigused ja vabadused olema

sama moodi kaitstud. Kas me oleme ikka siin kõik teinud? Mida me peaks ehk tegema teistmoodi? Kas meie privaatsus on kõige selle uue juures tagatud? Kas ikka kõik saavad juba aru, et need õigused ja vabadused on uuel ajal piiride ülesed? Ma arvan, et isegi kõige parema tahtmise juures ei suuda me veel täna ette ennustada, millised küsimused siin tulevikus poliitikute ette püsti pannakse.

Lisaks teravale mõistusele on kindlasti teile kaasa antud ka soe süda. Eks ju? Ja ma usun ja loodan, et see soe süda ei luba teil mitte kunagi unustada, et nii nagu igas ühiskonnas, ka meil, on alati neid, kes on nõrgemad või vähemuses. Austage palun neid inimesi, nende muresid ja soove. Demokraatlik häälteenamus ei ole argument nende vastu. Vastupidi, demokraatlik häälteenamus peaks alati olema valmis neid mõistma. Vähemus ei pea oma olemasolu häbenema või end võõrana tundma.

Ja veel. Ja mine tea, Eesti iseseisvale olemisele vaata, et kõige olulisem. Sest kelle meelest hästi ja kelle meelest kehvemini, aga kodused asjad suudame me mõistuse päraselt kokku leppida. Tänases ülemaailmses huvide konfliktis avatud ja suletud ühiskondade vahel, ei ole maailmas mitte ühtegi riiki, kes suudaks üksi oma rahva huvides paremat tulevikku luua. Ja kui me saame aru, et meil on vaja liitlasi, kes meid mõistavad, siis peame ka ise oma liitlasi mõistma. Eks ongi ju kokku tuldud samade väärtuste ja arusaamade nimel.

Teie poolt koostatud manifesti võtavad aga tänased Riigikogu liikmed kindlasti tõsiselt. Neil, muuseas, lihtsalt pole muud võimalust. PISA testid ei eksi – meil on suurepärane noor põlvkond. Ja siinkohal tänud ka teie õpetajatele ja vanematele. Eestimaa Noorte Manifest on suurepärane näide sellest, et meie noored oskavad koos töötada. Ilma koostöö ja kokkulepeteta elu edasi ei vii. Ma usun, et kui teie riigi juhtimise üle võtate, oskab seda oskust hinnata ka ajakirjandus ja tema kõrgeausus, valija.

Maapäeva liikmeid aastal 1917 ja 2017 ühendab ju tegelikult üks – see on siiras soov luua paremat tulevikku, sest teist Eestit meil ei ole ega saagi olla.

Veelkord palju õnne meile kõigile Eesti rahvusliku enesemääramise sajanda aastapäeva puhul.